

XALQARO PUL O'TKAZMALARI, ULARNING HISOBI VA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH

Bank moliya akademiyasi tinglovchisi
Matniyazov Murodjon Kenjayevich
e-mail: matniyazovmurod022@gmail.com
+998974578022

Annotatsiya: Jahon iqtisodiyoti turli xil moliyaviy operatsiyalar uchun xalqaro pul o'tkazmalariga tayanadi, bu esa tashkilotlarning bunday o'tkazmalarining xavfsizligi va shaffofligini ta'minlash uchun mustahkam nazorat va audit mexanizmlariga ega bo'lishini talab qiladi. Ushbu tezis xalqaro pul o'tkazmalari bilan bog'liq muammolar va risklarni o'rganadi. Joriy nazorat va audit amaliyotlarini tahlil qilib yuqori samaradorlik uchun ushbu mexanizmlarni kuchaytirish strategiyalarini taklif qiladi.

Asosiy qism

Xalqaro pul o'tkazmalari transchegaraviy operatsiyalarni osonlashtirishda muhim rol o'ynaydi, lekin ular xavfsizlik, muvofiqlik va moliyaviy shaffoflik nuqtai nazaridan ham jiddiy muammolarni keltirib chiqaradi. Noto'g'ri nazorat va audit mexanizmlari moliyaviy firibgarlik, pul yuvish va boshqa moliyaviy jinoyatlarga olib kelishi mumkin. Shu sababli, xalqaro pul o'tkazmalari bo'yicha mavjud nazorat va audit jarayonlarini kuchaytirish zarurati tug'iladi.

Xalqaro pul o'tkazmalari nazorati bir necha muhim sabablarga ko'ra zarur:

1. Nazorat vositalari xalqaro pul o'tkazmalari bilan bog'liq firibgarlik, xatolar va tartibga solish talablariga rioya qilmaslik kabi xavflarni kamaytirishga yordam beradi. Samarali nazoratni amalga oshirish orqali tashkilotlar moliyaviy yo'qotishlar va obro'ga putur etkazish ehtimolini kamaytirishi mumkin.

2. Nazorat elementlari xalqaro pul o'tkazmalari jarayonlarining aniqligi va ishonchliligini saqlashga yordam beradi. Tranzaksiyalarni tekshirish, avtorizatsiya qilish va solishtirish bo'yicha nazoratni o'rnatish orqali tashkilotlar mablag'larning to'g'ri va xavfsiz o'tkazilishini ta'minlashi mumkin.

3. Nazorat vositalari maxfiy moliyaviy ma'lumotlarni himoya qilishda va pul o'tkazish jarayonida ruxsatsiz kirishning oldini olishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Shifrlash, ko'p faktorli autentifikatsiya va kirishni boshqarish kabi xavfsizlikni boshqarish vositalari kiber tahdidlardan himoyalanihga yordam beradi.

4. Yaxshi ishlab chiqilgan boshqaruvlar xalqaro pul o'tkazmalari jarayonlarini soddalashtirishi, operatsion samaradorlikni oshirishi va xatolik yoki kechikishlar ehtimolini kamaytirishi mumkin. Protseduralarni standartlashtirish va vazifalarni

avtomatlashtirish orqali boshqaruv organlari tashkilotlarga transferlarni tezroq va samaraliroq qayta ishlashga yordam beradi.

Xalqaro pul o'tkazmalarini nazorat qilish va auditni takomillashtirishda muammolarni quyidagicha:

- Bir nechta yurisdiksiyalarda murakkab va rivojlanayotgan tartibga solish muhitiga rioya qilishni ta'minlash xalqaro pul o'tkazmalari nazorati va auditini yaxshilashda muhim to'siq bo'lishi mumkin.

- O'tish jarayonining cheklangan ko'rinishi samarali auditga to'sqinlik qilishi mumkin, bu esa potentsial xavflarni kuzatish va shubhali faoliyatni aniqlashda bo'shliqlarga olib keladi.

- Mijozlarning nozik ma'lumotlari va tranzaksiya ma'lumotlarini kibertahdidlar va ma'lumotlar buzilishidan himoya qilish xalqaro pul o'tkazmalari uchun nazorat va audit mexanizmlarini takomillashtirishda qiyinchilik tug'diradi.

- Eskirgan infratuzilma va eski tizimlar nazorat va audit jarayonlarini kuchaytirishi mumkin bo'lgan blokcheyn va sun'iy intellekt kabi ilg'or texnologiyalarni qabul qilishga to'sqinlik qilishi mumkin.

- Turli valyutalar, tartibga soluvchi talablar, vaqt zonalari va madaniy farqlar bilan ishlash xalqaro pul o'tkazmalari auditini murakkablashtirishi va muvofiqlikni samarali nazorat qilishda qiyinchiliklar tug'dirishi mumkin.

Yuqorida keltirilgan muammolarga yechimlar quyidagilarni tashkil etadi:

- ✓ Me'yoriy-huquqiy o'zgarishlardan xabardor bo'ladigan va xalqaro pul o'tkazmalari uchun pul yuvishga qarshi kurash (AML) va mijozingizni bilish (KYC) talablariga rioya qilishni ta'minlaydigan kompleks muvofiqlik dasturlarini ishlab chiqish.

- ✓ Xalqaro tranzaksiyalarni yaxshiroq kuzatish va tekshirish imkonini beruvchi transfer jarayonining real vaqt rejimida ko'rinishini ta'minlash uchun blokcheyn texnologiyasi yoki taqsimlangan daftar texnologiyasidan foydalanish.

- ✓ Mijozlar ma'lumotlari va tranzaksiya ma'lumotlarini kiber tahdidlar va ruxsatsiz kirishdan himoya qilish uchun mustahkam kiberxavfsizlik choralari, shifrlash texnologiyalariga va ma'lumotlarni himoya qilish protokollariga sarmoya kiritish.

- ✓ Audit jarayonlarini avtomatlashtirish, nazoratni kuchaytirish va xalqaro pul o'tkazmalari monitoringi samaradorligini oshirish uchun mavjud tizimlarni modernizatsiya qilish va sun'iy intellekt kabi ilg'or texnologiyalardan foydalanish.

- ✓ Xalqaro pul o'tkazmalarini tekshirishda izchillik, shaffoflik va samaradorlikni oshirish uchun moliyaviy institutlar va nazorat qiluvchi organlar o'rtasida hisobot formatlarini standartlashtirish ustida ish olib borish.

- ✓ Xalqaro pul o'tkazmalari bo'yicha nazorat va audit mexanizmlarini doimiy takomillashtirishni qo'llab-quvvatlash, tartibga solish talablariga rioya etilishini

ta'minlash va risklarni samarali tarzda yumshatish uchun tegishli byudjet, texnologik resurslar va ekspertizalarni ajratish.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, ko'plab tashkilotlarda xalqaro pul o'tkazmalari uchun tegishli nazorat va audit mexanizmlari mavjud emas, bu ularni moliyaviy risklar va me'yoriy hujjatlarga rioya qilmaslikka qarshi himoyasiz qoldiradi. Biroq, qat'iy nazorat choralari va avtomatlashtirilgan audit jarayonlarini amalga oshirgan tashkilotlar xavfsizlik va samaradorlikning sezilarli yaxshilanishini ko'rdi.

Xulosa qilib aytganda, xalqaro pul o'tkazmalari bo'yicha nazorat va audit mexanizmlarini takomillashtirish moliyaviy risklarni yumshatish, qoidalarga rioya qilishni ta'minlash va jahon moliya tizimiga ishonchni saqlash uchun muhim ahamiyatga ega. Ushbu tezisda bayon etilgan tavsiyalarni amalga oshirish orqali tashkilotlar nazorat va audit jarayonlarini kuchaytirishi va xalqaro pul o'tkazmalarining tobora murakkablashib borayotgan manzarasida moliyaviy aktivlarini yaxshiroq himoya qilishi mumkin. Xulosalarga asoslanib, ushbu tezis xalqaro pul o'tkazmalarini nazorat qilish va tekshirish mexanizmlarini takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar to'plamini taklif qiladi. Bu tavsiyalar real vaqt rejimida monitoring qilish uchun blokcheyn va sun'iy intellekt kabi ilg'or texnologiyalarni qabul qilish, ichki nazorat va nazorat mexanizmlarini kuchaytirish, muvofiqlikni nazorat qiluvchi organlar bilan hamkorlikni yaxshilashni o'z ichiga oladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Ozod o'g'li, O. S. (2023). QIWI TOLOV TIZIMI VA UNDAGI MUAMMOLAR. Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi, 10(1), 77-79.
2. Buriev, K. (2024). THE ROLE AND IMPORTANCE OF THE INTERNATIONAL LABOR ORGANIZATION IN TODAY'S GLOBALIZED ERA OF MIGRATION PROBLEMS AND THEIR LEGAL SOLUTION. Modern Science and Research, 3(1), 650-655.
3. Saidmashrafovna, G. S. (2022). RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA RETSEPIENT VA DONOR MAMLAKATLARDA MEHNAT MIGRANTLARINI TARTIBGA SOLISH. Экономика и финансы (Узбекистан), (7 (155)), 25-35.
5. Axrorjon o'g'li, IA, & Nurali o'g'li, AJ (2024). DAVLAT BYUDJETINING ILMIY TADQIQOTLARGA AJRATAYOTGAN MABLAG 'LARI TAHLILI: XORIJ VA MILLIY TAJRIBA. TADQIQOTLAR. UZ , 33 (1), 186-193.
6. Xakimovna, A. M., & Nurali o'g'li, AJ (2024). YASHIRIN IQTISODIYOT VA MAMLAKATDA UNI KAMAYTIRISH YO'LLARI. Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi , 17 (1), 42-46.